

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 20. avgusta 1925

Stev. 29.

Na mednarodni bojni fronti.

Svetovno meščansko in desno-reformistično časopisje je poskušalo ves zadnji čas prepričati sebe in delavstvo o končno veljavnem porazu proletarskega revolucionarnega boja v svetovnem obsegu. Tako naj bi se okrepila z najbrutalnejšo silo priborjena „zmaga“ reakcije, kar bi ubilo vsako upanje delavcev na rešitev in osvoboditev in s tem tudi voljo do boja.

Buržuazija in njena leva rezerva — reformisti in oportunisti — so vedno znali izrabiti razne politične in gospodarske pojave zase — žal ne vedno brez uspeha. Taka nevarnost obstoji gotovo tudi v današnji težki dobi za delavski razred.

Mi vemo, da včasih kolebajo celo nekatere delavske skupine, ki pripadajo mednarodni proletarski levici, da ne govorimo o malozavednem delu proletariata in o delavstvu, ki se še vedno nahaja pod vplivom meščanskih strank in II. internacionale.

Zato mora proletariat vedno poznati resničen mednarodni položaj, da se s tem prepreči vsaka panika in malodušnost, katero skuša sovražnik zasejati tako med organizirane naše bojne vrste kot med široke plasti neorganiziranega ali vedno bdečega delavstva. Naša dolžnost je odbijati tudi napade s te strani.

Kako torej izgleda resnično stanje na mednarodnem bojnem polju? In predvsem, kaj je dalo povod buržuaziji in reformistom, da tako samozavestno kriče o „popolnem polomu revolucionarnih fantazij“ in o zmagi kapitala na celi črti?

Vsem sodrugom, ki stalno motrijo mednarodni položaj, bo znano, da se nahajamo v periodi začasnega zatišja na zapadno-evropskem odseku mednarodnega bojišča, v periodi umika, defenzive. Kako je to mogoče v epohi imperializma, v dobi razpadanja kapitalizma? Lenin je dejal, da pozna proletarska bojna zmaga tudi poraze, iz katerih se učimo. In eden vzrokov tega zatišja je poraz nemškega proletariata leta 1923. Ali glavni adut naših nasprotnikov je — delna gospodarska povzdiga, stabilizacija kapitalističnega gospodarstva v nekaterih državah. Mi nimamo niti najmanjšega povoda zakrivati oči pred dejstvi. Mi priznavamo to dejstvo ali istočasno se dobro zavedamo, da je ta stabilizacija le delna in začasna in da v splošnem gre kapitalizem kljub vsemu nasproti svojem poginu.

V dobi imperializma, t. j. v zadnji stopnji kapitalizma se razvijajo dogodki s kolosalno brzino. Vsako nagnito telo hitro razpada. Isto velja tudi za kapitalizem in njegovo začasno ozdravljenje.

In vidite, to je vse, iz česar sklepamo naš sovražnik, da je „zmagal na celi črti“, da je revolucionarna proletarska fronta „likvidirana“. Pomilovanja vredni so ti „zmagovalci“! In še bolj pomilovanja vredni so tisti reformisti, ki prekašajo samo buržuazijo in pravijo: konec je bojnih metod, treba bo početi nekaj drugega.

Da, mi priznavamo umik proletarske fronte, a nikakor ne njene likvidacije. Gorje armadi, ki se ne zna umikati in manevrirati! In če so se začasno skričile naše vrste po številu, so se okrepile po svoji notranji sili. A da je to

najvažnejše, dokazuje javkanje meščanskega časopisja o neki stalni nevarnosti z leve. Vsekakor je to mnogo pozitivnejši uspeh proletariata kot pa sumljivo „ozdravljenje“ kapitalistov.

Proletarska armada torej ni likvidirana, temveč ona je na umiku, ona se bori v zakopih — a to je samo priprava na novo ofenzivo.

V zadnjem času hoče utrditi mednarodno kapitalistično fronto — angleški imperializem, ki organizira predvsem pohod na vedno bolj se utrjujočo unijo sovjetskih republik. Anglija in druge države se prav vneto oborožujejo. Toda to fronto angleškega in francoskega imperializma vedno bolj slabijo — angleški delavci sami in prebujajoči se kolonialni narodi v Afriki, Aziji, Kitajski itd.

Ali je to „likvidacija“ proletarske fronte?

Vztrajajmo torej na fronti in delajmo za zmago delavcev in kmetov!

V znamenju reakcije.

Zakon proti svobodi tiska, obdavljenje delavstva, ofenziva na rudarje, preganjanje delavskih zaupnikov, zakon o zaščiti države — to je politika Rr vlade proti delavskemu razredu.

V Ljubljani in drugod so že pol leta v preiskovalnem zaporu sodrugi, ki jih je vrigel v ječo PP režim in se jih drži pod novo vlado še nadalje v zaporu, ne da bi se jim dokazalo kako krivdo.

Iz protesta proti temu je stopila večina v Ljubljani zaprtih sodrugov preteklo nedeljo v *gladovno stavko*. — Režim se zato ne zmeni in jih drži še nadalje v preiskovalnem zaporu.

Delavci, tako postopa z nami buržuazija, pa naj bo ena ali druga meščanska stranka na vladi.

In tako se bo postopalo z nami, dokler bomo brezbrizni za svojo lastno usodo. Strnimo svoje vrste in osvobodimo zaprte sodruge in same sebe iz te brezpravnosti.

Kmečka slavnost na Krškem polju.

23. avg. priredi Pucelj-Prepeluhovska „zveza slovenskega kmetkega ljudstva“ kmečko slavnost na Krškem polju. Prireditelji pravijo, da naj na ta dan prslavi slovenski kmet 352 letnico kmečkega upora, ki so ga v krvi zadušili posvetni in cerkveni graščaki.

Pa dajmo ob tej priliki razmisliti revni slovenski kmetje o uporih naših prednikov proti tlačiteljem. Spoznajmo se z zgodovino našega kmečkega razreda, ki je pisana z znojem in krvjo v listih svetovne zgodovine.

Kmečki upori v 16. stoletju.

Dolgo je kmet pokorno prenašal jarem, v katerega ga je vpregla posvetna in cerkvena gospoda. Nato pa je vstal, da se otrese tega jarma. Upora ni bilo samo v naših krajih, ampak že l. 1514 je nastal velik kmečki upor na *Ogrskem* pod vodstvom Jurija Doze in l. 1525 na *Nemškem*.

Nato je pa prišlo do kmečkih uporov tudi v slovenskih in hrvaških krajih.

Graščaki so s pojavom denarnega gospodarstva zahtevali vedno več od sebi podložnih kmetov, poleg tlake in

desetine so morali kmetje odplačevati graščakom denarno odškodnino za lov, za pašo, za sekanje v gozdovih, za graditev novih poslopij, za kupne pogodbe itd. Graščaki so poleg vsega tega kmetom še povečali tlako. Prav tako neusmiljeno so s kmeti postopali razni škofi in samostani. Pod izgovorom obrambe proti Turkom so graščaki zahtevali od kmetov takozvani turški davek za vzdrževanje vojske „proti Turkom“; v resnici pa gospoda ni prav nič skrbelo za varnost kmetov pred Turki, ampak je nasprotno v pogostih medsebojnih bojih raznih velikašev še sama požigala in ropala kmečke naselbine. Kmetje niso niti smeli čuvati svojih domov, ker so morali graditi obzidje svojemu sovražniku — gospodu.

In končno je vstal slovenski kmet od koroške ziljske doline preko gorenjskih planjav, nad katerimi so gospodarili brižinski škofi — do zelene Štajerske, vinorodne Dolenjske in Hrvaške.

Uporne kmečke množice so se sklicevale na božjo besedo, na staro pravdo, ki gotovo ni dala enim pravico, da žive od izkoriščanja drugih, kdo je dal graščakom in samostanom pravico, da si prilastijo vodo, gozdove in pašnike in da vprežejo kmeta pred plug kot tovrno živino?

Kaj so kmetje zahtevali?

Kmetje niso zahtevali nič drugega kot *staro človeško pravico*. Zahtevali so, da mora biti njihova zemlja, ki jo obdelujejo, da smejo izkoriščati vode, gozdove in pašnike, da svobodno kupujejo in prodajajo, kn in kjerkoli hočejo, da se davščine znižajo na najnižjo potrebno mero itd.

Toda na te upravičene zahteve kmetov je odgovorila gospoda prav tako kot danes: z zaničevanjem, z grožnjami, s kazenskimi sodišči — ali v najboljšem slučaju — z obljubami. In ker so spoznali kmetje, da zlepa ne gre, so vzeli v roke kose in motiko, sekire in cepce, naskočili so gradove, pobili plemenitaše, gradovi in samostani so razpadali v pepelu. Cele kmečke vojske so se valile po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem.

Ali te kmečke vojske niso bile niti dovolj *organizirane*, niti dovolj *oborožene*, zato jih je posvetna in cerkvena gospoda premagala. Vojska velikaša Thurna je premagala kmečko vojsko

na Krškem polju,

ostale kmečke čete so bile tudi kmalu porazene na Štajerskem in Hrvaškem. Na tisoče kmetov je obležalo po bojiščih, na tisoče so jih pobili še po končanih bojih — z blagoslavljanjem cerkvenih gospodarjev. 15. febr. 1573. leta so v Zagrebu na Markovem trgu na razbeljenem železnem prestolu kronali z razbeljeno železno krono, z žarečimi kleščami trgali meso s telesa in končno razčetrčili — *glavnega voditelja upornih kmetov Matijo Gubca*, zagrebški nadškof je blagoslovil to nečloveško mučenje.

Kmečki upor pred 400 leti je torej gospoda udušila v krvi in strašnih mučenjih. Nad upepeljenimi vasmii in poteplanimi polji je zopet zavladala vsa neznanost krivica. Šele 300 let pozneje je prinesla velika francoska revolucija delno osebno in gospodarsko svobodo nemškimi in francoskim kmetom, dočim je trajalo tlačanstvo v Avstriji še dalje.

V Angliji je v strokovnih organizacijah združen proletariat priboril velikansko zmago nad buržuazijo. Angleška buržuazija trepeče pred delavsko močjo. Jugoslovanski proletariat pa bica njegova razdrobljenost in neorganiziranost. Delavci, železničarji, rudarji, kovinarji, vsi proletarci Slovenije, stopajte v enotne strokovne organizacije, utrdite svojo proletarsko fronto in zmagali boste, kakor zmagujejo angleški sodrugi.

In danes?

Še danes trpi slovenski kmet pod posledicami prve izgubljene kmečke revolucije.

Tlake sicer ni več, ali imamo še vedno polno posvetnih in cerkvenih veleposestev in obljubljen *agrarne reforme* od nikoder ni. Na mesto bivše srednjeveške gospode — graščakov je stopil nov izkoriščevalec, oderuh in zatiralec — *kapital*. Vedno večji *davki*, *špekulacija*, visoka obrestna *posojila*, *nizke cene poljedelskim proizvodom*, *visoke cene vsemu*, kar mora kmet kupovati, rubežni itd. — to je „blaginja“ slovenskega kmeta v gospodovem letu 1925.

In kakor so l. 1573. škofi blagoslovili poboje kmetov, bere danes duhovščina nauke kmetom, „naj bodo pametni“.

Kmetje, ki pojdete na slavnost na Krško polje, spomnite se bojev in trpljenja vaših pradedov, spomnite se poraza kmečke vojske pred 352 leti na Krškem polju, počastite njihov spomin!

Ne dajte, da vam Pucelj samo slavnostno govori in obljublja, vprašajte ga, kaj je storila za slovenske kmete RR vlada, za katero se tako navdušuje g. poslanec Pucelj in bivši „republikanec“ Prepeluh!

Ne dajte se več samo varati, borite se skupaj z delavci

za staro pravdo!

Vedno hujši položaj slovenskega kmeta.

Da ne bo kdo zopet dejal, da samo mi „hujšaki“ pišemo, da se godi slovenskemu kmetu vedno slabše, navajamo nekaj podatkov iz gospodarske rubrike „Slovenca“, št. 180.

Tam beremo med drugim sledeče: „Danes trpi vsled nepravilne gospodarske politike vse gospodarsko življenje razven nekaterih izbranih panog. Toda najtežji udarci so zadeli kmeta. Odpovedala sta glavna vira, iz katerih je zajemal potrebne dohodke: les in živinoreja. Les je padel v ceni, tako da bi se reklo: prodajati ga — proč metati. A poleg tega je tudi že mali posestnik posekal vse ali pa še več, kakor bi smel za pametno gospodarstvo.“

Ostalo je kmetu kot vir dohodkov le to, kar je prodal z njive, vrta, kar je pa malenkost — in živina ter prašiči. Medtem pa, ko so se cene manufakturi, usnju, špeceriji le za malenkost ali skoro nič znižale, enako ne drugim potrebščinam, so pa cene živini in prašičem stalno in res izdatno padale in padle na nižino, ki ni v nobenem razmerju z nakupnim cenami kmeta. Poleg tega pa še za take nizke cene kmet ne spravi blaga v denar.

Za primer naj bo padec cen na Dolenjskem od januarja do danes. Zadnje cene so vzete po cenah na mesečnem sejmu v Novem mestu 3. avgusta t. l.

Za kilogram žive teže so plačevali: Vole debele januarja 14.50 Din, sedaj 6.75 Din. Vole slabše januarja 13 Din, sedaj 5.75 Din. Krave klavne januarja 11.50, sedaj 4 Din. Telice klavne januarja 12.25 Din, sedaj 5.50 Din. Teleta januarja 17.50 Din, sedaj 6.75 Din. Prašiče srednje januarja 21.50 Din, sedaj 9.50 Din. Prašiče debele januarja 22.50 Din, sedaj 10.50 Din.

Praščice za rejo 10 tednov stare januarja komad 400 Din, sedaj 150—100 Din. 6 tednov stari januarja komad 125 Din, sedaj 75—100 Din.

Ker pa ni kupcev, morajo kmetje v sili za denar dati še ceneje. Tako je bilo prodano 3. t. m. par volov v teži 1485 kg za 5550 Din, komaj po 3.75 Din za kg. Neka posestnica je prodala kravo, ki je stala januarja 3000 Din za 750 Din. Par konj vrednih jan. 9500 Din, je bilo prodanih za 4000 Din itd. Kos perutnine januarja 30 Din, stane danes 15 Din.

Spričo teh cen mora kmet v enem letu pasti v velike dolgove in iti na boben, če se ne znižajo sorazmerno cene njegovim potrebščinam.

Poleg tega pa te cene kažejo, kako nepravilne so še cene pri mesu, — ki se ne znižujejo sorazmerno. V Novem mestu stane kilogram govedine le drugovrstne ali slabe živine 15—16 Din, živa teža pa 4 Din. Teletina 18—17 Din, živa teža 6—7 Din. Opozorjamo naša oblastva na te cene, da z vso silo delajo na to, da pridejo cene mesa v pravično sorazmerje s ceno živine. —

Položaj je naravnost obupen; ljudje nimajo denarja, da bi plačali mlatiče in druge poljske delavce.

Tako pravi „Slovenec“ o položaju dolenskega kmeta. V resnici je še slabše. Naravnost beda se širi po Belokrajini. Kaj je z malimi kmeti in poljedelskimi delavci na veleposestvih škofov, Bor-nov, Windischgrätzov, Atensov i. dr? In nobenega izgleda zaboljšanje.

Če se hočejo kmetje rešiti iz tega položaja, se morajo tudi vprašati, kdo jih je do tega stanja pripravil.

Nihče drugi kot oni, ki skozi pet let odločajo o usodi 12 milijonov prebivalcev Jugoslavije. To je vladajoča srbska radikalna buržuazija.

V veliki meri sta pa zakrivila to stanje tudi SLS in SKS s svojo politiko, ki se vedno ozira na to, kaj poročajo radikali, pa ne na interese slov. kmetov. SLS je sedela v marsikateri vladi, SKS podpira današnjo vlado, a kaj je storila za kmete? — Pa jim bodo kmetje še vedno zaupali svojo usodo??

Jeseniški kovinarji

v boju za svoje pravice.

Jeseniška ujedinjena podružnica strokovne zveze kovinarjev je izročila Kranjski industrijski družbi sledečo spomenico:

1. Vsem delavcem iznad 18 let starosti se ima priznati kot najnižja plača ono, kar izvira iz dosedanje temeljne plače v vsoti 16:22 Din; to ima veljati tudi za one delavce, čuvarje, ki so imeli doslej temeljne plače 14:50 Dinar; ostalim, ki so imeli izpod 14:50 Din plače, se jim ima povišati plača na 14:50 Din.

2. Cele dosedanje plače, t. j. temeljne plače z dodatki vseh kategorij, naj se vsaki kategoriji sumira in s procentualnim preračunanjem ukine in na te cele plače naj se doda zvišanje po 5 Din dnevno za vsakega delavca in delavko iznad 18 let starosti.

3. Vse plače mladoletnih delavcev in delavk naj se povečajo za 3 Din dnevno.

4. Vsem delavcem, ki delajo na akord, pa jim zaslužek ne znaša 30% nad temeljno plačo, naj se zagaranira temeljna plača.

5. Vse ostale točke prejšnjih kolektivnih pogodb od 24. oktobra 1921 do 18. avgusta 1923 naj ostanejo še dalje v veljavi.

S tem nastopa nedavno združena kovinarska podružnica pred Kranjsko industrijsko družbo za interese kovinarskega delavstva.

Kovinarji, stopajte vsi v svojo organizacijo, da na ta način omogočite izpolnjenje zahtev vseh delavcev, ki delajo pri KID!

Vsakdo je zato, da podjetje sprejme te upravičene zahteve. Torej mora vsakdo tudi vse storiti, da do tega pride.

Gre za nas vse!

Združimo se vsi v boju za svoje pravice! Organizacija je sicer po ujedinjenju že zelo lepo napredovala, ali ona bo lahko storila za nas vse šele tedaj, ko se bo nahajala pod njenim okriljem pretežna večina kovinarskega proletariata.

Zaveden kovinar.

Okrog zedinjenja strokovnega gibanja.

V zadnji številki smo natančno poročali o dosedanjem poteku pogajanj med CRSOJ in GRS radi zedinjenja obojih strokovnih organizacij. Poročali smo o dveh različnih mišljenjih, ki sta se pojavili v CRSOJ v vprašanju zedinjenja z GRS.

Sklep beogradskega strok. sveta.

Medtem se je sestal krajevni strokovni svet CRSOJ v Beogradu in je s 46 proti 2 glasovoma (Bukvič, Stankovič) sprejel mišljenje manjšine CRSOJ (Kaljevič in Stefanovič). Isto resolucijo je sprejel zagrebški strokovni svet s 40 proti 1 glasu, 4 so se vzdržali.

Sprejeta resolucija pilovi med drugim:

1. Platformo CRSOJ z dne 9. aprila za ujedinjenje strokovnega gibanja in ki jo je GRS sprejel kot podlago za pogajanja, smatramo za popolnoma pravilno, ker ona omogoča združenje paralelnih organizacij brez kapitulacije.

2. GRS je polagoma odstopal od sprejete platforme in je hotel CRSOJ prisiliti do kapitulacije.

3. Ker je GRS odstopil od prvotno sprejete platforme in je s tem ustvaril krizo za nadaljnja pogajanja s CRSOJ, morajo v bodoče neodvisne strokovne organizacije mnogo bolj prenesti delo na zedinjenju med množice. Na tem polju dela morajo razviti popolno kampanjo in propagando, pismeno in ustno, da bi se množice čim bolj ideološko pripravile v smislu strokovnega gibanja. Ker se zavedamo velike važnosti in potrebe čim hitrejšega zedinjenja brez kapitulacije in z ozirom na omenjeno iz-

premenjeno stališče GRS, je dolžnost neodvisnih strok. organizacij (CRSOJ), da stvorijo odbore za zedinjenje po tovarnah.

4. Smatramo, da to ne izključuje nadaljnjih pogajanj med vrhovnimi inštančami, ako GRS ostane na platformi, na katero je pristal in se pogajal na podlagi nje cele tri mesece s CRSOJ.

Zato je bilo nepravilno postopanje večine članov izvrš. odbora CRSOJ, da so pristali na izpremenjene predloge GRS.

Končno se zahteva takojšnje sklicanje razširjenega plenuma CRSOJ.

Ta razširjen plenum se je tudi sestlal 16. t. m. v Beogradu. O njem bomo natančno poročali, ker je odšel nanj tudi naš delegat iz Slovenije s. Makuc.

Živelo delo na zedinjenju strokovnega gibanja!

Domači pregled.

Za kakšen tiskovni zakon so glasovali Radičevci?

V naslednjem navajamo najvažnejše določbe novega tiskovnega zakona, ki je bil pripravljen od samostojnih demokratov in radikalov, sprejet pa z glasovi radikalov, radičevcev in Puelja, voditelja „Zveze slov. kmetijskega ljudstva“.

Sedmo poglavje novega zakona govori o odgovornosti in sicer v §§ 33—39.

§ 33 določa: Za tiskovne prestopke so odgovorni pisec, urednik, izdajatelj, tiskar in prodajalec lista po določbah tega zakona.

§ 34: Pisec je v prvi vrsti odgovoren kot glavni činitelj za vsak tiskan članek (sestavek), ki ga je napisal in podpisal bodisi z imenom in priimkom, ali samo z imenom, ali samo s priimkom, ali samo z začetnimi črkami, ali pa s svojim znanim psevdonimom, če more tožnik, urednik ali sodnik na podlagi teh označb in drugih dokazov ugotoviti njega kot pisca, ali pa če more urednik ugotoviti njega kot pisca s tem, da pokaže njegovo dovoljenje za natis in podpis članka (sestavka).

Pisec je odgovoren tudi za nepodpisane sestavke, če urednik označi in nedvomno dokaže, da je označena oseba pravi pisec in da je sestavek tiskan z dovoljenjem pisca.

Če je kakšen sestavek objavljen potem časopisja brez piščevega dovoljenja, se smatra kot pisec urednik, oziroma tisti, ki je dal sestavek objaviti, in ta se tudi kaznuje. Pravega pisca v tem slučaju ne zadene kazen.

§ 35: Urednik je odgovoren za vse, kar je v listu ali v periodični tiskovini natisnjeno brez podpisa ali z nepopolnim podpisom ali pod psevdonimom ali z začetnimi črkami imena in priimka osebe, koje identitete sodišče ne more ugotoviti ali pa je urednik noče izdati in to tudi takrat, če je podpisano izmišljeno ali zlagano ime, ali pa če pravega pisca naše oblasti ne morejo doseči.

V §§ 36—39 se določa, kdaj je namesto pisca ali urednika odgovoren tiskar (lastnik tiskarne), izdajatelj ali prodajalec lista.

Kazni.

Potom tiska kazniva dejanja in kazni določajo §§ 43—72.

Najvažnejše določbe so:

Kdor hvali dejanja, ki so pod kazenskim zakonom — do pet let zopora.

Kdor poziva na dejanja, podvržena kazenskemu zakoniku — do tri leta zopora.

Kdor širi komunistično in anarhistično propagando ali zagovarja nasilje, zlasti da se nasilno spremeni ustava ali kak zakon — do pet let zopora in do 50.000 Din globe.

Kdor širi lažnive ali izmišljene vesti z namenom, da vznemiri javnost — do enega leta zopora in do 50.000 Din globe.

Ista kazen velja za poziv za kaljenje javnega reda in miru in za one, ki širijo lažnive borzijske vesti.

Kdor izziva mržnjo proti državi kot celoti ali neti verski in plemenski razdor — od enega meseca do enega leta zopora in 10.000 Din globe.

Kdor hujska na sovraštvo do častniškega zbora in preziranja armade in kdor odvrta vojaške obvezance od vojaške dolžnosti — do enega leta zopora in 10.000 Din globe.

Kdor namenoma ščuje en družabni sloj proti drugemu ali kdor smeši državne ustanove — do šest mesecev zopora.

Kdor krši javno moralo, tudi potom inseratov — do enega leta zopora in do 10.000 Din globe.

Kdor v hudobnem namenu omalovažuje ali žali kakšno priznano veroizpoved — do tri mesece zopora.

Kdor o eni ali več fizičnih ali pravnih osebah širi lažnive, osebni časti in dobremu imenu in družabnemu ugledu in gospodarskemu kreditu škodljive vesti, zakrivi obrekovanje. Kot obrekovanje se smatra tudi ponatis takih člankov. Obrekovanje je zagrešeno tudi, če oseba ni izrecno imenovana; dovolj je, če je iz sestavka razvidno, kdo je mišljen.

Kot žaljive se smatrajo psovke; če pa je psovka taka, iz katere se da sklepati na dejanje, ki osebi škoduje na njenem dobrem imenu ali časti ali ugledu ali kreditu (n. pr. goljuf), se smatra za obrekovanje. Kazen: do tri leta zopora in 20 tisoč Din globe.

Kdor spravlja na dan privatne zadeve in na ta način kali domači mir — do enega leta zopora in 10.000 Din globe.

Za obrekovanje in žaljenje umrlih lahko tožijo sorodniki.

To je torej ona „zapadno evropska in kmečka demokracija“, ki jo proslavlja Stjepan Radič. Kmetje si gotovo predstavljajo kmečko demokracijo drugače, kakor Radič in Pueljev „Kmetijski list“.

Vprašanje obrtno-nadaljevalnih šol.

V preteklem šolskem letu 1924/25 je obiskovalo šolski pouk v Sloveniji 6860 vajencev na 66 obrtno-nadaljevalnih šolah, poleg teh pa še 783 trgovskih vajencev in vajenk osem trgovsko-nadaljevalnih šol. Po uradnih podatkih pa je v Sloveniji 13.000 vajencev in vajenk raznih strok, tako da 5357 vajencev sploh ni obiskovalo nobene obrtno-nadaljevalne šole, ni uživalo nobene prave strokovne izobrazbe, ampak je služilo svojim mojstrom za pestunje, dekline in za predmet pretepanja. Pa še v obstoječih obrtno-nadaljevalnih šolah so bile skrajno težke razmere za vajence: morali so sami plačevati stroške za pouk, ki se je vršil ob nedeljah in po delovnem času. Stvar delavskih strokovnih organizacij in delavskih zastopnikov v občinah je, da nastopajo z vso silo za to, da se omogoči vsem vajencem brezplačen strokovni pouk med delovnim časom.

„Kmečka politika“ St. Radiča.

Pređen je Stjepan Radič postal političen vratelomni pilot, je mnogo govoril o republiku in o kmetih, kmečkih pravicah in kmečki svobodi. Svoji stranki je dal ime „republikanska kmečka stranka“ in res se mu je posrečilo zbrati večino kmetov. In danes, ko je na aeroplanu pobegnil iz tabora kmečkih množic pod okrilje beogradske gospode, Radič vendar vedno še govori o „kmečki“ politiki. V čem obstoji ta „kmečka“ politika? To moramo priznati, da zna Radič zelo dobro posnemati kmečki jezik, ali samo jezik, pregovore, fraze — dočim kaže vedno manj razumevanja za kmečke interese.

Kaj misli P. Radič, minister agrarne reforme, o tako potrebni agrarni reformi? V svojem „Domu“ govori o kmečki državi, a v resnici služi vladi, ki je izrazita protikmečka in protidelavska vlada. Agrarna reforma se ne izvaja, temveč ravno nasprotno — Rr vlada štiti veleposestnike. To se jasno vidi iz najnovejšega sklepa vlade, s katerim se uvaja visoka carina na uvoz masti, moke, žita in zelenjave,

češ, da je tuja mast slaba. Uvozna carina na ta najpotrebnejša življenjska sredstva se je zvišala za 50%, a izvozna carina se je zmanjšala za 50%. Kaj pomeni to? Zaščito veleposestnikov in velikih bančnih mlinarjev, da bodo lahko drago prodajali moko, mast itd., da bodo na drugi strani z velikanskimi dobički prodajali te pridelke v inozemstvo in se redili na račun stradajočega delovnega ljudstva.

Tako vali Radič vsa bremena z ramen veleposestnikov na male kmete, ki zdihujejo pod težo davkov i. dr.

To je torej — v resnici — „kmečka“ politika Radiča, Puelja in Prepeluha!

Kmetje, koliko časa boste še odobrali to protikmečko politiko?!

Kako Rr vlada ugonablja kmete.

Vsak kmet je že lahko opazil, da naglo pada cena žitu takoj po žetvi, ko kmet žito prodaja, in kako poskoči cena žitu, ko ga zopet kmet sam potrebuje. Vsak kmet je že opazil na samem sebi, kako danes padajo cene vsem pridelkom, ki jih kmet prodaja. A davek in cena onim proizvodom, ki jih kmet kupuje, ostaja kljub porastu dinarja ista, ali se pa še celo veča. Vzrok temu je gospodarska politika, ki jo vodi Rr vlada in ki jo podpira Puelj-Prepeluh. Ta politika je koristna za trgovce, špekulante, banke. Cena žitu in vsemu blagu se regulira po vrednosti dinarja in inozemskih borzah. Sedaj, ko so trgovci, banke in verižniki kupovali kmečke pridelke, so umetno dvignili dinar s pomočjo vlade in narodne banke, ki ne izdaja v promet toliko denarja, kot bi bilo potrebno. In tako so umetno dvignili dinar za 30 odst. Posledica je — naglo padanje cen vsem poljedelskim pridelkom.

Ali tega padanja cen nismo čutili delavci v tovarnah in mestih.

Cena žitu je zadnji mesec padla za približno 100 Din. A cena kruhu in mesu je le prav malo padla, za kruh v Ljubljani n. pr. samo za 50 para pri kilogramu. Cene industrijskim proizvodom pa sploh niso skoro nič padle, čeprav so delavske plače sramotno nizke.

Tako Rr vlada zavestno omogoča vsem odiruhom, da ropajo kmete in delavce.

Posledica tega je propadanje kmečkega gospodarstva in stradanje industrijskih delavcev. To je politika, ki jo zagovarja „Kmetijski list“. Kmetje, združite se z delavci proti tej politiki!

Rr večerja.

V Beogradu so imeli radikalni in radičevski poslanci skupno bogato večerjo, da pozabijo na glad delovnega ljudstva. S te večerje so poslali dve brzojavki na kralja in Pašiča.

Brzojavka se glasi:

Narodni poslanci narodne radikalne in hrvatske kmetске stranke skupaj s člani vlade Vašega Veličanstva smatrajo za svojo najsvetejšo dolžnost, da s svojega prvega prijateljskega in bratskega sestanka iz vsega srca pozdravimo Vaše Veličanstvo in kličejo: Živelo Nj. Vel. naš kralj Aleksander, živelo Nj. Vel. kraljica Marija, živelo prestolonaslednik Peter!

Brzojavka Pašiču se glasi:

S prve skupne večerje... pozdravljamo iz vsega srca z najtoplejšimi željami svojega voditelja in stvaritelja novega stanja in naše sedaj popolnoma duševno ujedinjene domovine in kličejo: Živel Nikola Pašič, stvaritelj naše današnje zgodovine in njegov veliki duh!

Radič je vsekakor prekosil Pribeževića.

Pri katol. župniku.

(Nemška del. delegacija v Moskvi.)

Ko je predsedstvo moskovskega sovjeta predlagalo nemški delegaciji, da obišče razne občinske ustanove, se je odločila skupina delegatov, da obišče cerkev.

„Pri nas v Essenu je 70% delavcev pobožnih,“ je dejal delegat od tam. „Naročili so mi, da jim poročam o položaju katoliške cerkve v sov. Rusiji.“ „Ne, jaz nisem pobožen,“ je dejal drugi. „Ali tudi on je šel v cerkev.“

Pripeljali so se do cerkve v Presnji. Ali pater je odpotoval in vzel tudi cerkvene ključke seboj!

Peljali so se k drugi cerkvi. Delegacijo je sprejel predsednik župniškega sovjeta.

„Sovjeta?“ so presenečeno vprašali delegati. „Ali je to sovjetska cerkev?“ „Ne,“ so jih pomirili in povedali, kako je s stvarjo.

Prišel je navaden pater. Po pozdravu je delegacija prosila, da gre v cerkev. Razgovor essenskih delegatov z župnikom je hotel prevajati predsednik župniškega sovjeta. Oficielni prevajalec je le kontroliral, če se pravilno prevaja. „Ali je po revoluciji število cerkvenih obiskovalcev narastlo ali padlo?“ je bilo prvo vprašanje.

„Padlo je žalibog v naši občini kot povsod,“ je odgovoril župnik.

„Kako to?“ „Radi agitacije. Radi zunanjih okoliščin. Razen tega nimamo nobenega vzgojnega vpliva več na mladino.“

„Ali so v tem oziru kake omejitve?“ „Omejitve sicer ne, toda prepovedano nam je pri pouku kot v pridigah dotikati se političnih vprašanj. Sicer smo svobodni. Procesije imamo lahko okrog cerkve na cerkvenem ozemlju.“

„Kako je z ločitvijo zakona?“

Ponosno župnik odgovori: „Katoliška cerkev obstoji že skoro 2000 let in je videla že marsikatero revolucijo. Sovjetska vlada je uvedla v civilni zakonik vse mogoče določbe zakona: toda dogme in pravila katoliške

cerkve so neomajna in veljajo za vse katoličane.“

„Torej?“ je vprašal delegat. „Torej ostanejo naša pravila za katolike vseh dežel.“

Govorili so o verski izobrazbi in župnik je pojasnil: „Semenišč in duhovniških šol ni. Po sovjetskih zakonih imamo le pravico, da poučujemo one, ki se prostovoljno javijo in ki dovršijo 18. leto.“

„Ali imate škofa?“ „Ne. V celi Rusiji ni sedaj nobenega katoliškega škofa več. Zadnji je pred kratkim odpotoval na Poljsko. Sploh je vedno manj katoliških duhovnikov v Rusiji.“

„Povejte mi, kako je bilo, ko je sovjetska vlada pobirala cerkvene dragocenosti in zlato?“

„To je bilo za časa gladu. Naša cerkev je morala dati za gladujoče 23 funtov srebra.“

„Ali imate v cerkvi kake relikvije?“ „Mislite dragocenosti? Nimamo jih. Imamo le navaden oltar itd. . . .“

Delegati so zapustili cerkev. Delegat je še vprašal župnika: „Ali vas zaničujejo na ulici?“

„Ne, nikdar.“

Kaj pa v nedeljo?

V ljubljanskih tovarnah, v zagorskih, trboveljskih rudnikih, v jeseniških kovinarskih tovarnah dela polno kmečkih sinov, ki gredo na nedeljo in praznike domov, na kmete.

Sodrug, *vzemite vedno s seboj „Delavsko-kmetški list“*, dajte ga kmetom čitat, razložite jim, kar jim ne bo jasno. V današnji številki je n. pr. polno članov in vesti za kmete. Med kmeti je še vedno razširjen Pucelj-Prepeluhov „Kmetški list“ in „Domoljub“. Našega glasu večina kmetov ne čuje, našega lista ne pozna, ker ne pride do njih. Marsikateri kmet bi spregledal resnico, če bi mu prišel naš list v roke. Zato ga razširite med nje!

Tako delajte za zmago delavsko-kmečke stvari!

Kako se velesile pripravljajo na mir.

Vsi meščanski časopisi pišejo vedno za mir. Kako buržuazija v resnici dela za mir, navajamo za dokaz za enkrat le podatke ameriškega meščanskega lista „New York Times“. Ta list pravi: „Sedem let po svetovni vojni, ki naj bi napravila konec vsem vojnem, imajo glavne države sveta v mirovnem stanju najmanj 6 milijonov vojakov pod orožjem in rezervnih vojaških sil je 24 milijonov vojakov.“

Oboženi narodi so danes radi svojih strojnih pušk, novih kemičnih laboratorijev in zračnega brodivja mnogo strašnejši kot pred katastrofo l. 1914. Vojna svetovna mornarica je močnejša kot l. 1914. Vojne zrakoplove se vedno boljša in večja.“ — Nato slede podatki:

Leta 1912 so dale združene ameriške države za vojaške namene 244.177.000 dolarjev, l. 1921 pa 1.422.752.000 dolarjev.

Leta 1913 je znašal vojni proračun Francije 1807 milijonov frankov, l. 1922 pa 5236 milijonov frankov. Vojni proračun Anglije je znašal leta 1913/14 86.028.000 funt šterlingov in l. 1922/23 pa 167.127.000 funt šterlingov. Celokupni izdatki za vojaške svrhe Japonske so znašali l. 1913/14 191.886.000 jenov in l. 1922/23 pa 646.400.000 jenov.

Vojaško stanje Italije je bilo l. 1924 sledeče: 308.000 vojakov, med katere pa niso vštete kolonialne čete. Pri zračni mornarici je bilo 11.000 mož. Decembra 1924 je imela Italija 600 prvovrstnih vojnih aeroplanov in 60 aeroplanskih švadronov. Sedaj namerava zgraditi do 4500 aeroplanov. Dalje ima 230 bojnih ladij s 311.900 tonaže. Pri vojni mornarici je bilo 2400 oficirjev in 43.000 mož. Celokupni vojaški izdatki za leto 1924/25 znašajo 3.419.034.000 lir.

Prav tako pridno „se pripravljajo na mir“ Poljska in države male entente (Jugoslavija, Češka, Rumunija).

tajskem je delavstvo v več mestih navalilo na japonska in angleška podjetja in jih razrušilo.

Velike stavke.

Na Poljskem je stopilo 100.000 kovinarjev v generalno stavko. V Nemčiji štrajka 200.000 tekstilnih delavcev. V Angliji se je poostрил štrajk tekstilnih delavcev, isto tako v Franciji štrajk bančnih uradnikov. V Ameriki smatrajo, da je neizogiben generalni rudarski štrajk.

Poljska — dežela policijskih provokacij.

Poljska republika je postala klasična dežela policijskih provokacij. Pred sodišči so vedno pogostejši protidelavski procesi, nastali po provokacijah raznih policijskih agentov in konfidentov. V strokovne organizacije, pisarne, politične kro-

Nova knjiga!

Izšlo je MARKOVO

Mezdno delo in kapital

v prevodu in s predgovorom s. C. Štukelj. To delo mora imeti doma vsak proletarec. Nabavi si jo lahko, ker stane lično vezana samo 5 Din. Razprodajalci in organizacije imajo 25% popusta. Po pošti stane 1 Din več. Brošura je izšla v založbi „Delavsko-kmečke Matice“, naroča se jo pa lahko pri upravi našega lista. Odračuna se po čekovni položnici lista s pripombo: za Marxa.

Delavci, kupujte in širite svojo literaturo!

žke — povsod se skušajo vtihotapiti policijski denuncianti, ki nastopajo kot „najaktivnejši“ in „najradikalnejši“ člani. Delavce imenujejo „sodruge“, a v žepu nosijo Judežev denar — 30 policijskih srebrnikov. Nekaj primerov:

Poljska vlada je hotela najti povod za ustavev „Delavskih Novic“. In neki policijski provokater je upravnika prosil, da samo čez noč shrani v upravi lista bombe. In policija je tisto noč izvršila preiskavo in seveda našla svoje bombe, katere je pa naprtila — komunistom.

Nedavno je bil v Varšavi obsojen na smrt omladinec Engel, ki je streljal na provokaterja. V Krakovu so policijski provokaterji ubili komunista Baginskega in Vječerkjeviča. Te dni so bili pred varšavskim sodiščem obsojeni zopet štiri delavci — žrtve boja z agent-provokaterji.

Poljska republika je torej podovala policijske protidelavske metode od caristične Rusije, ki je vtihotapljala v delavske vrste razne Azeve in Malinovske, ki so „najležeje“ nastopali v delavskih vrstah — v službi glasovite „ohranke“ (tajne caristične policije).

Ali mislite, da bodo pri nas ostale te metode preganjanja delavskega gibanja tuje? Gotovo ne. Zato, delavci, ne nasedajte nikomur in tako se boste obvarovali agent-provokaterjev.

Dopisi.

Ljubljana.

O „Stanu in Domu“. Nedeljsko slavje pri vzidanju spominskega kamena na stavbišču „Stana in Doma“ brezpogojno zahteva, da izpregovorimo o reševanju stanovanjskega vprašanja potom delavskih zadrug jasno, pa dobrohotno, odkrito besedo.

„Stan in Dom“ zida obe poslopji na Tržaški cesti s posojilom, ki ga je najela zadruga pri Mestni hranilnici ljubljanski ob 10% obrestovanju. Za varnost tega posojila je prevzela mestna občina ljubljanska potom sedanjega demokratskega gerentskega sosveta.

Analizirajmo najpreje to dejstvo! Mestna občina ljubljanska je prevzela stavbni riziko, stavbno nevarnost na pleča delavske zadruge!

Drugo vprašanje, ki se takoj poraja, pa je: je-li res delavska zadruga p klicana, da danes rešuje stanovanjsko vprašanje?

Internacionalni pregled.

Boj nemških komunistov proti carinam.

Razmere v „ozdravljeni“ Nemčiji postajajo vedno bolj napete. Reakcionarna večina v nemškem parlamentu je predložila nov carinski načrt, ki bi še bolj poslabšal položaj nemškega delovnega ljudstva. Komunistični poslanci so ostro nastopili proti temu načrtu. Predsedstvo je hotelo izločiti od parlamentarnih sej dva komunistična poslanca. Dotična poslanca se nista hotela odstraniti. Nastalo je veliko prerekanje in vpitje. Nato je prišla policija, izpraznila galerijo in s silo odvedla kom. poslanca Schütza iz parlamenta, pri čemer je prišlo do pretepa med policaji in komunisti. To je rodilo nove spore in boje v parlamentu. V tem boju so socialdemokrati prvič potegnili skupaj s komunisti in končno je 150 socialdem. in komunističnih poslancev demonstrativno zapustilo parlament.

Na berlinskih ulicah je potem prišlo do ponovnih spopadov med nemškimi nacionalisti in komunisti.

Protisovjetski blok.

V Londonu sta se sporazumela angleški in francoski zunanji minister, kako bi dovedli Nemčijo v skupen blok proti sovjetski Rusiji. Gospodje delajo račune proti volji delovnega ljudstva. Zato bodo njihovi načrti prekržani.

Strah angleške buržuazije pred delavstvom.

Kakšen strah ima angleška buržuazija pred delavstvom radi zadnje zmage rudarjev, se vidi iz tega, da meščansko časopisje odkrito priznava svoj strah pred prihajajočo krizo. Tako piče „Economist“: „Naj govore ministrski predsednik in njegovi tovariši kar hočejo, vendar je prav mogoče, da ne bodo imeli odločilne besede niti oni niti njihovi nasledniki, ampak voditelji delavskih strokovnih organizacij. Od teh je odvisno, kako bodo izrabili moč, ki jo imajo, kot so pravkar pokazali in ki jo lahko pokažejo kadar le hočejo. Ne vemo, kaj naj ovira železničarje, transportne delavce, mornarje, ladjedelce, te-

kstilne delavce, kovinarje in mehanike, da store s pomočjo drugih strokovnih zvez tisto, kar so zadnje dni počeli rudarji? Nič jih ne more zadržati, da izrgajo javnemu zakladu podporo, ki je potrebna, da ta ali ona industrija zopet more delati nedoločeno čas?“

Da se trade-unioni (angleško strok. organizacije) zavedajo svoje moči in mislijo čimprej zopet apelirati nanjo, sledi iz čudovito samozavestnega nastopa delavskih voditeljev po rudarski zmagi. Oni so naravnost zmage pijani. Glejte, kaj je izjavil tajnik rudarske federacije Cook v Meadowfieldu:

„Zveza Trade Unions je danes valjar, kateremu se ne bo mogla ustavljati nobena vlada. Nedavna zmaga rudarjev je največja v celi industrijski zgodovini Velike Britanije. Pouk iz nje je: če hočejo doseči pravico, morajo biti delavci močni. V kratkem času bomo videli eno najresnejših kriz, kar se jih je pojavilo v zgodovini. Tu bo delavstvo pometlo vse pred seboj.“

listi Cook je dejal na shodu v Bishop's Aucklandu: „Gotovo je, da pride še tekom prihodnjih 12 mesecev do splošnih volitev. Boj ni končan. Opozarjamo vas, prijatelj Baldwin, da isto, kar smo naredili zadnji teden, moremo in hočemo ponoviti.“

Velika Britanija bo imela izbojevati še težke gospodarske in socialne boje, ki jim skuša dati agitacija iz Moskve izrazit političen značaj. Angleško delavstvo se nedvomno radikalizira. Trade Unions, ki so bile še nedavno strokovne korporacije delavske aristokracije, prehajajo vedno bolj pod vpliv nekvalficiranih in brezposelnih množic. Revolucionarna tendenca, pridobiva med njimi vedno več tal.

Delavci Slovenije, ali vam bo odprlo to dejstvo oči!?

Francoski učitelji v enotni fronti z delavstvom.

„Dne 6. avgusta je francoski narodni sindikat učiteljev in učiteljic na svoji skupščini v Parizu soglasno zaključil, da pristopi k Confederation generale du Tra-

vail (C. G. T.). S tem je vstopilo približno 80.000 francoskih ljudskošolskih učiteljev (vseh je okoli 120.000) v socialistično-komunistično strokovno organizacijo. Učiteljstvo je zapustilo svoje mesto med takozvanimi srednjimi stanovi ter prešlo malodane polnoštevilno v proletariat, dalo je slovo poklicni organizaciji in vstopilo v razredno organizacijo.“

Ta sklep francoskega ljudskošolskega učiteljstva je samoumevno vzbudil v francoski javnosti izvanredno pozornost. Časopisje vseh strank in vseh barv se bavi že več dni s tem dalekosežnim korakom učiteljstva ter ga, v soglasju s svojim stališčem, hvali ali napada. C. G. T. je revolucionarna in ateistična organizacija, ki bo učiteljstvo sistematično organizirala za kader bodoče revlucije, za „družbo od jutri“ Novočlanjeno učiteljstvo je takoj na isti skupščini protestiralo proti vojski v Maroku, izreklo svoje simpatije ravnokar stavkujočim francoskim bančnim uradnikom ter zahtevalo sodelovanje svojih delegatov s šolsko upravo.

Francoska očitno vidno koraka na levo. Ljudstvo se smeji lepim frazam o domovini, se roga vsaki avtoriteti in vidi svoj prvi in zadnji cilj v uživanju zemeljskih dobrin. Ta duh je našel pot v srce Francozov po časopisih, knjigah, privatnih družbah. Sedaj bo ta nauk dan za dnevom vlivalo v mlade duše 80.000 učiteljev, to je 4 šestine vsega francoskega učiteljstva. Zato ima prav komunistični voditelj Marcell Cachin: „Učitelji so nada revolucije!“

Dobesedno tako poroča „Slovenec“ z dne 15. t. m. v svojem uvodniku. „Slovenec“ se v svojih nadaljnjih izvajanjih silno razburja nad tem dejstvom, da se je učiteljstvo združilo s proletariatom. S tem „Slovenec“ dokazuje le to, da so klerikalci proti proletariatu.

Slovenski učitelji, glejte na svoje francoske tovariše, zapustite demokrate in klerikalce in se zvežite z delovnim ljudstvom, katerega sinovi ste!

Boji v kolonijah.

Boji v Maroku in Siriji proti francoskemu imperalizmu trajajo dalje. Na Ki-

Socialistična zahteva je, da morajo graditi stanovanja občine, da mora graditi država! Socialistična zahteva je: socializacija stanovanjstva!

Mesto da bi dal delavski razred podarke tej zahtevi, mesto da bi priboril zmago temu postulat, pa prevzame na svoja ramena tisto breme, ki bi ga mogla in morala nositi občina oziroma država, ki ga pa ne bo mogla nositi delavska zadruga.

Tako bo sedaj mestna občina prosta skrbi, ki jo povzroča produktivna stran stanovanjskega vprašanja, zadruga „Stan in Dom“ pa bo postala poleg konzuma nov „Sorgenkind“ delavskega razreda.

Verjamemo, da je zato gerentski svet brez političnih koncesij, računajoč pa na „hvaležnost“ delavskega razreda rajši prevzel jamstvo za najeto posojilo, kakor pa skrb za produktivno reševanje stanovanjske bede. — Zelo komodnejše, enostavnejše in naj nosi odij visokih najemnin raje delavska zadruga, kakor pa gerentski svet mestne občine ljubljanske.

Takoj pa moramo seveda tudi fiksirati razliko, ki obstoji med delovanjem dunajskih socialistov in pa med prizadevanjem „Stana in Doma“. Vsi, ki so pozdravljali delovanje te delavske zadruge, naj vedo: na Dunaju zida dunajska občina, v Ljubljani pa zida delavska zadruga. Riziko stavbstva nosi na Dunaju občina, v Ljubljani pa oni delavci, ki so se zapisali za združne člane.

Dunajski socialisti so torej najprej utrdili svoj pokret, zmagali v občini, potem pa so uveljavili v občini tako komunalno politiko, ki rodi naravnost neverjetne uspehe v stanovanjstvu.

Pa naj bo dovolj o tem!

S tem, da bo morala zadruga obrestovati vzdano glavnico po najmanj 10%, in je to „požegnala“ tudi predstavnik strok. organizacije — je s tem priznal, da je tako obrestovanje zazidano glavnice v redu.

Posledica tega je, da moramo priznati enako obrestno mero za stanovanja tudi vsem drugim špekulantom!

Na prstih si lahko izračuna vsak, koliko bodo znašale v teh novih stavbah najemnine. Vsa pa tudi lahko že v naprej preračuna, da delavec teh najemnin ne bo mogel plačevati. Te najemnine bo zmagoval kvečem višji uradnik, kvečem dobro plačani bančni uradnik. Mari naj sedaj delavska zadruga skrbi za ugodna stanovanja tem ljudem? Vprašam: Kaj nimamo v pokretu dovolj nerešenih drugih nalog?

Pa še na en ugovor je treba odgovoriti. Dokazati je treba, da je jalov in ničev tudi ugovor, češ, da s tem dobe delavci vsaj nekaj zasluzka.

Zdi se mi, da smo taki-le: kakor mož, ki v svojem gospodarstvu ne ve napraviti reda, pa si poleg dnevnega težkega dela sam zvečer opere robec in spodnje hlače zato, ker je žena prelena, ker je žena nesposobna.

Čemu pa pridigujemo potem revolucionarni boj, čemu imamo točne in lepe programe o stanovanjski politiki, če pa ne zagrabimo lopate na tistem kraju, ki ga nam gospodarski razvoj veleva?

Socialistična naloga je, da zasadi lopato v meščansko družbo, pa tam kidamo, pa vodimo revolucionarni boj, ne pa, da to s prezadolženjem podpiramo lenobo in nesposobnost buržuazije ter pokopljemo obenem sami sebe.

Le razredni boj bo delavskemu razredu zidal stanovanja, ne pa delavska stavbna zadruga.

O proslavi sami pa še to: hvaležni moramo biti gerentu Turku, da nas je „poškatal“, iz srca hvaležni smo gospodu načelniku Adolfu Ribnikarju, da nas je s svojim obiskom počastil, posebno zahvalo pa moramo izreči prirediteljem, da so se zavedali vsaj tega, da na tak „teater“ ne spada rdeča, bojna zastava! — „Slovenski Narod“ je zato tudi tako toplo pozdravil Stan in Dom. „Slov. Narod“ kot glasilo kapitalistov že ve, zakaj je to storil. Mi pa tudi razumemo.

Socialist.

P. n. Uredništvo smatra, da je na mestu priobčenje tega dopisa iz vrst socialističnih delavcev.

Nekaj podatkov iz Hrastnika.

Hrastnik in Ojstro šteje po številu okoli 1200 delavcev in delavk, modernih

sužnje, nahajajočih se v splošnem v tako kritičnem, mizernem položaju, da se po večini uboga delavska para skoro že ne zaveda, da li je v resnici obsojena na večno sužnost in pogibelj, ali je še sploh mogoča kakšna eventualna rešitev za nje.

Drugi zopet razglablajo, razmotrivajo in rešujejo problem o skrajno mizernem stanju (seveda samo, kadar so doma v sredini svoje bose, gole, lačne, brezpravne družine) da mu vse to tako uniči njegove z bedo prežete možgane, da ni koncem koncev v svojem razmišljanju našel drugega izhoda, kakor da se odloči za „überschicht“ ali pa se po končnem razmotrivanju poda v bližnjo gostilno z zadnjim dinarjem ali pa celo na kredit, nadejajoč se eventualnega razvedrila, s čimer ravno nasprotno povzroči še večjo bedo in obupno stanje v svoji družini.

Ali tudi odločitev za nadurno delo ni tako enostavno, kakor je mogoče kje drugje ali kakor bi si mogoče kdo predstavljal.

Najprej se moraš po nalogi g. šihentmojstra organizirati v kapitalistično SDS, kjer so glavni iniciatorji, voditelji in posredovalci tisti, ki te po zak. določenim delovnim času, t. j. osem ur vsakodnevno izkoriščajo, izmozgajo, na umetni način izčrpajo delavčev organizem itd. SDS pa prisili delavca, da še duševno hlapčuje kapitalu. Delavcu, bodisi družinskemu očetu ali samecu, odpadejo pri nadurnem delu še vse doklade, katere sicer prejema. To se pravi, da se mu izplača zgolj samih 18, 21, 25 ali 27 Din temeljne plače. V kakršno kategorijo dotičnik sploh spada. — Sicer pa prepuščam v reševanje ta novi problem umetnega izkoriščanja vsem onim prizadetim, kateri hote ali nehoti v svoji nezrelosti škodujejo in izpodjedajo existenco onim, kateri nimajo niti minimalnega zasluzka na dan, tistemu, ki stoji brezpraven na cesti, vdan samemu sebi, ki bo po zaključju letne sezone stal tragično na pragu dolgotrajne brezobzirne zime bos in nag, brez zasluzka, tu bo na ta način izročen počasnemu poginu!

To je torej ono, zakaj in odkod ta ukaz, da se ne sprejme nazaj v službo tistih, ki hočejo oziroma razodevajo obupan rudarskim delavcem drugo pot, drugo izhodišče iz te bede in revščine v boljši njegov gmotni, njemu odgovarjajoč položaj.

A kljub vsem gori navedenim stvarim je delavstvo ipak pričelo pravo misliti, da mu ne pomaga niti veliko razmišljanje o svoji usodi, niti „razvedrilo“ po raznih gostilnah (v največjem strupu) vera v boljšo bodočnost — tam, onkraj groba, — kjer je faktična tema in smrt, da ne pomagajo nič besede o lepi naši domovini, kjer dejansko vlada brezobzirno izkoriščanje brezpravnega del. razreda od strani srbske kapitalistične nadvlade, vse to mu ne koristi popolnoma nič, ampak da je rešitev izpod tega edino le v močni razredno bojovni strok. organizaciji, kakršna je „Zveza rudarjev Jugoslavije“ z vsemi bojovnimi parolami, koja odgovarjajo del. interesom!

Naj se da delavcu one pravice, oni pogoji za pravo človeško življenje, dasiravno ni delavec kot tak pod današnjim režimom priznan za človeka.

Navadno sicer smatrajo danes gospodje delavca za navadno tovarno živino, ali ta „inteligenca“ gospodov ne opravičuje boljših plač za nje, ali njemu boljše situacije, ker stopnja inteligence ne povečuje potreb želodca. Že iz tega razloga torej je upravičena zahteva po splošnem zboljšanju tlačenih delavcev. Ali za vse to je zopet treba pravega energičnega kljubovalnega dela v skupnosti proti vsem tiranom. Dejstva govore za to. Dokaz zato je n. pr. v kakšni meri se je že poslabšalo v splošnem naše stanje, odkar smo stali indiferentni izven lastne strokovne organizacije. Pa kakor smo že rekli, se delavstvo že prebujajo, oživlja, pristopa v svojo razredno bojovno strok. organizacijo Zveza rud. Jugoslavije čeprav razni plačanci Trboveljske družbe in Bernotovi zaslepljeni proti njej rovarijo.

Že se bliža dan, ko bo stopil kot en mož na plan — proletariat, združen v razredni strok. organizaciji Zvezi rudarjev Jugoslavije! Prizadet rudar.

Glas priprostega delavca iz Amerike.

Mogoče pa ustrezem svojim cenjenim rojakom in rojakinjam, ako odkrito povem,

kakšne so razmere v tej deželi, v deželi, kjer se cedi mleko in med in kjer se kopamo v zlatu in srebru.

Na stotisoče pisem roma vsak dan v „stari kraj“, kakor ga tukaj imenujemo, in iz večine teh pisem doni: Dobro! Da, krasna je ta beseda, ker če jo izrečemo, je zakrito vse, nihče ne misli na bedo, vse solze so pozabljene in vse bolesti.

Tudi jaz bi lahko to zapisal, in to naj bi bila podlaga, na kateri bi postavil še nekaj laži. Oh, kako bi bilo vse to sladko: nekaj laži in hinavščine, v katero svet tako rad verjame. Pa kako naj bi pisal laž, ki je tuja proletarcu! Pisal pa bom resnico, ki bode v oči in prodre srce in dušo.

Marsikdo je v tej deželi srečen, ker ne gleda in nič ne vidi okrog sebe. Drugi sedi pri pogrnjeni mizi, naloženi z najboljšimi jedmi, in piše: v Ameriki imamo vsak dan veliko noč, ker miza je vedno polna pečenke in potic. Pri tem pa ne pove, za katere je polna. Dosti je takih, ki delajo po par dni na teden, njih dnevni red je: kvartanje, ženske in požirek strupa. Seveda ti gotovo pišejo „dobro“, ali še pojma o življenju nimajo.

Mnogo je delavcev, ki na vse pritege stiskajo plačo, da prihranijo nekaj in pošljejo v staro domovino, plačajo dolgove in se potem hvalijo, kakšno terno so zadel v novi domovini.

Dosti je takih, ki pišejo črno laž le zato, da svoje rojake preslepijo in se jim dobro zdi, če se še njim cede sline po „obljubljubljenu deželi“.

So pa tudi taki, ki redko kdaj pišejo, pa ne zato, ker so bogati in prevzetni, ampak zato, ker jim je najdražje, da nihče ne ve o veliki borbi, ki jo bijejo za obstanek.

Torej, kaj naj pišem jaz, ki se sklicujem pa resnico. Res je, da sem že drugič v Ameriki in sem prepotoval 40.000 km raznih delov sveta. Tukaj delavec zasluzi po najboljšem približno 120 dolarjev na mesec, torej gotovo več kot v Jugoslaviji, kjer so najnižje plače izmed vseh

Plačujte redno naročnino!

dežel na svetu. Ima pa sledeče stroške: za hrano in stanovanje 50 dol, za razne pijače 20, za obleko, obutev in perilo 10, za tobak, časopise, knjige in pisemske reči 10, gledišče, koncerti, šport in razno 10, torej skupaj 100 dolarjev. To se bo morda zdelo vam na Balkanu lepo, ali kako živi ostala družba. Kopljemo se v zlatu. Za 120 dolarjev mora rudar nakopati in naložiti 180 ton premoga, pri tem pa mora vlačiti les, podpirati strop, delati tir, vrtati in streljati, in vse to delo se mora izvršiti v 12 dneh po osem ur, pod zemljo pri mračni svetilki, v dimu in prahu, a nad glavo zreti v smrt grozeče skale.

Vsi rudniki, vsa bogastva so v rokah drugih. Kapitalizem gospoduje tudi tu v Ameriki. V rudnik pa ne grem, si misliš, kaj ne? Ali kar je v rudniku skala, je v tovarni stroj in na cesti avto.

V tovarni za avtomobile se dela dnevno osem ur in zasluzi najmanj pet dol., in kljub temu pusti vsak dan delo polno delavcev. Zakaj? Tam se dela osem ur neprestano, niti ne smeš kaditi, niti ne misliti, ker če bi to napravil, pokvariš predmet, ki ga obdeluješ; in kadar pozvoni, mora biti predmet obdelan. V osmih urah imajo le 15 minut odmora, da malenkost zaužijejo.

In kaj misliš, da postaneš dober kmet, če prideš sem? Ameriški farmer dela tudi 14 in 16 ur na dan, in kaj ima pri vsem tem? Ameriških farmerjev, ozir. poljedelcev je pet milij., od katerih je tri milij. pred polomom, en milij. v ravnotežju in samo en milijon ima dobiček od svojega dela. Kmet krmi prašiča celo leto in ki ga proda 100 kg težkega za 25 dolarjev. In tako je vse, vsaka stvar ga stane več, kot dobi za njo. In vendar v mestu stane 1 kg sveže svinjine 60 centov, gnjat pa

celo en dolar kilogram. Govedina 1 kg 40 cent., kruh pa 20 cent., obleka 20 dolarjev, čevlji 5. To so srednje cene.

In mi delavci pri vsem tem bi bili srečni, samo ko bi se delalo vsak dan. Premogar pa dela povprečno 200 dni na leto in zasluzi 800 dolarjev. 20. in 21. je bilo 70 odst. brez dela, 22. in 23. je prišla rudarska stavka, ki je trajala 6 do 9 mesecev, to so bili peklenski dnevi. In če govoriš z ljudmi, ki so že tukaj 20 let, ti bodo povedali, da so delali komaj polovico vsega časa.

Marsikakšnemu se posreči, da dela celo leto in tudi dobro zasluzi, ali oni čas se zapre v kako staro barako in tam samotari, kuha si, pere si in ob dolgem času prešteva pristradan denar ali vse to vkupni življenje delavca v deželi srečnih. Drugi, lumpenproletarci se pečajo s kvartanjem, tihotapstvom alkohola itd.

Imamo pa tudi stavkokaze ali skebe, kakor jih tukaj imenujejo, jim pravijo tudi zveri v človeški podobi brez srca in duše, ki nosi sredi grudi mrzli kamen ali kos gnjilega mesa mesto srea.

Tem stavkokazom plačujejo kapitalisti 300 do 400 dolarjev na mesec, seveda ne vsakemu. In tako se ti vozijo na delo v svojem avtu, ki stane od 400 dolarjev dalje.

So pa tudi pošteti delavci, ki imajo svoj avto, pet do osem ljudi skupaj si ga kupi. Trgovci imajo kar po dva, ker je tu avto cenejši kot konj. Tako je, da kamor se človek obrne, sam avto, in če gre človek na sprehod, se mora vedno umikati, da pride živ domov.

V Združenih državah imamo na vsakih šest ljudi en avto, kateri peklenski stroji so prošlo leto ubili 1900 odraslih ljudi in 7000 nedolžnih otrok, po vrhu pa še ranili 25.000

Ameriški kmet proda letno svoje pridelke za sedem milijard dolarjev, za ravno isto produkcijo pa plača ameriški stoniljonski narod čez 22 milijard dolarjev. Skoraj preko 15 milijard gre v žrelo špekulantov in veletrgovcev. Tako je in tako bo, dokler ne bo kmet odprl svojih oči, dokler bo hodil v cerkev po duševno hrano, dokler bo trdil, da so bogataši od Boga poslani in dokler bo čital časopis svoje gospode, kateri ima 80 strani tako velikih, da že papir enega časopisa tehtja skoraj en kilogram in pol.

Kljub temu, da ameriški zakon prepoveduje alkohol, so se ga na velikonočne praznike bogataši tako nalezili strupenega žganja, da jih je 18 oslepelo in 36 izgubilo svoje življenje.

Ravno za praznike so bile cerkve nabite in v njih so se kazale elegantne dame v šumeči svili in biserih — izzetih iz delavskega znoja.

V New Yorku se gradi velika cerkev, ki bo stala 15 milijonov dolarjev.

Zgradili jo bodo pol mrtvi sužnji na temelju laži in hinavščine, iz mozga in krvi, katera je stisnjena iz milijonskih mas naših bratov.

Pri vsem tem pa sto tisoče revnih nima strehe. Milijone nedolžnih otrok gladuje na telesu, sreca in duši, in sto tisoče umira ob cesti, kateri so dali zanj kri in meso, celo svoje roke in noge samo zato, da bi se povečal njih Bog v podobi zlatega teleta.

To je ameriški kapitalizem: kapitalisti s svojimi posebnimi vlakmi, palačami, orgijami, z zlatom obloženimi vlačugami — delavci in kmetje, ki jim vse to ustvarjajo — tisk in cerkev, ki proslavljata ta „božji red“ — in strašna beda v predmestjih velemest, beda, katero Amerika zamolčuje pred svetom.

Listnica uredništva.

Tiskovni sklad in drugo bo objavljeno v prihodnji številki. Vrnite vsi pole brez ozira, koliko je kdo zbral. Nekateri nam še vedno niso sporočili, v katerem jeziku želijo knjige za nagrado.

Izdajatelj za konzorcij Kusold Alojzij, Ljubljana
Urednik: Ciril Štukelj, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

Zbirajte nove naročnike!

